

τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἡ διατριβὴ διακρίνεται διὰ τὴν φιλολογικὴν ἀριότητα κατὰ τὴν ἔρευναν, κατὰ τὰξιν καὶ παρουσίαςιν τοῦ ὑμνογραφικοῦ ὕλικου, διὰ τὴν γλαφυρότητα καὶ καλλιπέειαν τοῦ ὕφους, διὰ τὴν θεολογικὴν πληρότητα καὶ βαθύτητα αὐτῆς. Συνδυάζων εἰς ἰδανικὸν βαθμὸν φιλολογικὴν, θεολογικὴν καὶ μουσικολογικὴν κατάρτισιν καὶ παιδείαν, διακρινόμενος διὰ τὰ ὀρθόδοξα βιώματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐκφράζει ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ λογοτεχνίᾳ, ὁ σ. τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο διὰ τῆς ἐντροφίσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ζειδώρους πηγὰς τῶν ὑδάτων, εἰς τὸ ἔργον τῶν θεοπνεύστων ὑμολόγων, δι' ὧν οἱ πιστοὶ ἀνάγονται εἰς τὸ θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

* * *

POLEMONIS ACADEMICI FRAGMENTA, collegit Marcellus Gigante, Academia di Archeologia Lettere e Belle Arti Vol. LI (1976), Napoli 1977, σελ. 62.

Ὁ Πολέμων εἶναι ὁ τρίτος μετὰ τὸν Πλάτωνα σχολάρχης τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος. Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι οὗτος προέστη τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ πενήτην ἔτη, ὅτι παρ' αὐτῷ ἐμαθήτευσεν ὁ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ὁ ἰδρυτὴς τῆς Στοᾶς, ὅτι μετὰ τὸν Πολέμονα ἡ Ἀκαδημία μετέβαλε δόγματα ἐπανειλημμένως καὶ ἐνεφανίσθη μὲ τὸν Ἀρκεσίλαον ὡς Μέση Ἀκαδημία, μὲ τὸν Καρνεάδην ὡς νέα, μὲ τὸν Φίλωνα ὡς τετάρτη καὶ μὲ τὸν Ἀντίοχον ὡς πέμπτη, ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὁ Πολέμων ἀποτελεῖ κεντρικὴν μορφήν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μεταβολὴν τῶν ἰδεῶν. Καὶ ἐπειδὴ διὰ τὸ σύνολον τῶν διδασκάλων τῆς Ἀκαδημίας δὲν ὑπάρχει συλλογὴ ὄλων τῶν περὶ αὐτῶν μαρτυριῶν — ἐνῶ ὑπάρχει διὰ τὴν Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους — ὁ Gigante, διακεκριμένος καὶ ἔμπειρος κλασσικὸς φιλόλογος, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ δώσῃ ὠθησιν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ χώρου τούτου κάμων ἀρχὴν μὲ τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.

Ὁ συγγραφεὺς χαρακτηρίζει τὴν πρώτην αὐτὴν ἔκδοσιν τῶν μαρτυριῶν τοῦ Πολέμωνος ὡς ἀπλὴν προέκδοσιν, ἔργον οὕτως εἰπεῖν δοκιμαστικόν, σκοποῦν νὰ ὑποκινήσῃ τοὺς φιλόλογους εἰς σύμπραξιν ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως διὰ παραλλήλων ἐργασιῶν ὀλοκληρωθῇ ὁ κύκλος τῆς ἐρέυνης καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποσαφηνισθῇ ἀκριβέστερον ὁ ρόλος τοῦ Πολέμωνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ συμπληρωθοῦν αἱ εἰδήσεις δι' ὅλους τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἀκαδημίας.

Τὸ ἔργον ἀποτελεῖ συλλογὴν μαρτυριῶν περὶ τοῦ Πολέμωνος. Αὗται εἶναι ἐν ὄλῳ 138. Τούτων προτάσσονται δύο ἐκτενέστερά πως στοιχεῖα. α') Ὁ βίος Πολέμωνος ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἑρακλεωτικῶν παπύρων (P Herc. 1021), ἀποδιδόμενος γενικῶς εἰς τὸν Φιλόδημον καὶ β') ὁ βίος τοῦ Πολέμωνος ἐκ τοῦ Διογένους Λαερτίου (IV 16—20). Ἐπειδὴ τὰ ἀποσπάσματα ἀναφέρονται εἰς ποικίλας πληροφορίας βιογραφικὰς καὶ δοξογραφικὰς τοῦ φιλοσόφου, διατεταγμένας κατ' εἶδος, εἶναι φυσικὸν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῶν δύο τούτων κειμένων, δηλ. τοῦ Ἑρακλεωτικοῦ παπύρου 2021 καὶ τοῦ Διογένους Λαερτίου, ἐν εἴδει ἐπαναλήψεως.

Αἱ παρατιθέμεναι μαρτυρίαι εἶναι διατεταγμέναι κατὰ συγγενεῖς κύκλους περιεχομένου. Αἱ 56 πρῶται μαρτυρίαι εἰς τὸν κατάλογον τῶν σχολαρχῶν τῆς Ἀκαδημίας, τὰ δόγματα, τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ τὴν θέσιν ἐν αὐτῇ τοῦ Πολέμωνος, τὸ γένος του, τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν καὶ τὴν μεταστροφὴν του, τὸν προσηλυτισμὸν

του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας του, τὴν διαμονὴν καὶ δίαί-
τάν του, τὴν ἐκτίμησίν του ἐκ μέρους τῆς πόλεως καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Αἱ μαρ-
τυρίαι 57—93 εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκουστὰς τοῦ Πολέμωνος, τοὺς τε ἐμμείναντας
εἰς τὰ δόγματα τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας καὶ τοὺς ἀποκλίναντας, ὡς ὁ Ἀρκε-
σίλαος ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν ἢ τοὺς διαστάντας, ὡς ὁ Ζήνων ὁ Κιτιεύς, ὁ ἰδρυτὴς
τῆς Στωᾶς.

Αἱ μαρτυρίαι 94—111 ἀναφέρονται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Πολέμωνος, τὴν
ἐναρμόνισιν τῶν διδασκομένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὰς πράξεις του καὶ εἰς τὰς ἀρετὰς
του, ἐγκράτειαν, ἀταραξίαν καὶ ἀπάθειαν. Αἱ 112—122 εἰς διαφόρους γνώμας αὐτοῦ
περὶ τῶν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου καὶ αἱ 123—138 εἰς τὸ ἠθικὸν τμῆμα τῆς
διδασκαλίας αὐτοῦ περὶ τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ, τῶν ἀρετῶν, τῆς εὐδαιμονίας τοῦ
κατὰ φύσιν ζῆν καὶ τὰς γνώμας παλαιῶν περὶ τῆς σοφίας του.

Οἱ συγγραφεῖς ἐκ τῶν ὁποίων ἠρανόσθησαν αἱ μαρτυρίαι εἶναι ἄφθονοι, κατὰ
λόγον συχνότητος δὲ ὁ Κικέρων, Αὐγουστίνος, Λουκιανός, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς,
Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς, Νουμῆνιος, Ὀριγένης, Πλούταρχος, Εὐσέβιος, Ἐπίκτη-
τος, Γρηγόριος Ναζιανζηνός, Σέξτος Ἐμπειρικός, Θεμιστιος, Ὀράτιος κλπ. καὶ
δι' ἐρμηνείας ὄρων τινῶν ὁ Σουΐδας.

Ἡ συλλογὴ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Gigante δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἱκανο-
ποιητικὴ ὡς editio princeps καὶ δίδει ἤδη εἰκόνα καθαρὰν τοῦ Πολέμωνος ὡς ἀν-
θρώπου καὶ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ ὡς φιλοσόφου γονίμου, οὕτως οἱ μαθηταὶ ἤδυ-
νήθησαν νὰ τάμουν νέας ὁδοὺς πρὸς τε τὴν ἐποχὴν τῶν σκεπτικιστῶν καὶ πρὸς
τὴν στοὰν καὶ τὸν κυνισμόν. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον τὸ ἔργον τοῦτο νὰ εὕρῃ μιμητὰς
τόσον διὰ τὴν ἀρτιωτέραν συμπλήρωσιν τῶν εἰδήσεων περὶ Πολέμωνος, ὅσον καὶ
περὶ τῶν ἄλλων σχολαρχῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν σχολῶν.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

OD. TSAGARAKIS, **Nature and background of major concepts of divine power in Homer.** B. R. Grüner, Amsterdam 1977, σχ. 8ον, σσ. XVIII + 160.

Τὸ θέμα τῆς ὀμηρ. κῆς θεολογίας, αὐτὸ καθ' αὐτὸ λίαν ἐνδιαφέρον, ἀπετέλεσεν
ἀντικείμενον μελέτης πολλῶν ἐρμηνευτῶν, οἵτινες διετύπωσαν ἀξιολόγους γνώμας
καὶ προέβησαν εἰς ἐρμηνείας τοῦ φαινομένου. Ἡ φύσις καὶ ἡ προέλευσις τῶν θεῶν,
αἱ ἐμφανίσεις καὶ αἱ παντοῖαι ἐπεμβάσεις των εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, ἡ ἠθικότη-
της των καὶ γενικῶς ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς των ὑπῆρξαν στοιχεῖα προβληματισμοῦ.

Εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστὸν, ὅτι ὁ Ὀμηρος διὰ τῆς θεολογίας του ἤσκησε βαθυ-
τάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεταγενεστέρων χρόνων.
Ἡ θεολογία τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὸ λυκαυγὲς τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τῶν ἀρ-
χαίων Ἑλλήνων ἐμφανίζεται ὡς πρωταρχικὴ καὶ διὰ τοῦτο λίαν ἐνδιαφέρουσα.
Δὲν στερεῖται δὲ σημασίας ἢ πληροφορία τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστορίας, καθ' ἣν ὁ Ὀ-
μηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος «εἰσιν οἱ ποιήσαντες θεογονίαν Ἑλλήσι καὶ τοῖσι θεοῖσι
τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν ση-
μῆναντες». (B, 53). Εἰς τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Ἡροδότου προστίθεται καὶ ἡ
τοῦ Σταγίριτου (Μετὰ τὰ Φυσικά, A, 3), ὅστις τάσσει ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς
εἰς τοὺς πρώτους θεολογῆσαντας. Ἐκ τούτων κατανοεῖται ἡ σπουδαιότης τοῦ